

χρι τώρα «παθητική της σχέση με το χρόνο» (Novak 1995). Ενσωματώνει το χρόνο σε τοπολογικά σχήματα, είτε μέσα από την εισαγωγή «της ποσοτικής του διάστασης» (Lynn 1999), είτε μέσα από «τη διαδικασία της εμπειρίας» (Eisenman 1999). Αποκτά χαρακτηριστή «ρευστότητα που της επιτρέπει να αναπνέει, να κινείται, να αφήνει μια μορφή και να μετατρέπεται σε μια άλλη» (Novak 1991). Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι κινείται στην κυριολεξία. Γίνεται όμως αντιληπτή και κατανοητή μέσα «στα αστικά πεδία ως μια δυναμική συνθήκη που χαρακτηρίζεται από δυνάμεις και όχι από μορφές» (Lynn 1996, 97). Αυτό βέβαια σημαίνει, ότι μεταθέτει το κέντρο βάρους της συνθετικής της διερεύνησης όχι πλέον στη μορφή, όχι πλέον στη δομή, αλλά στις δυνάμεις που επενεργούν στη γένεση και παραγωγή της: «Η αρχιτεκτονική αποπειράται να ερμηνεύσει τα σύγχρονα φαινόμενα αντιμετωπίζοντας τα ως συμπτώματα των οποίων οι έννοιες πρέπει να αναζητηθούν στις δυνάμεις που τα παρέχουν» (Van Berkel 1997, 257).

Το χρονικό της Έκθεσης

Η πρόσκληση απευθύνθηκε σε όλους-ες τους-τις συναδέλφους, σημαντικός αριθμός των οποίων ανταποκρίθηκαν με ενθουσιασμό με αποτέλεσμα να υποβληθούν 181 μελέτες. Οι μελέτες αυτές κάλυπταν ένα ευρύτα-

το φάσμα θεματικών ενοτήτων και αρχιτεκτονικών προσεγγίσεων. Το γενικό θέμα μετα αποτέλεσε τον κύριο εννοιολογικό, αλλά και συνθετικό άξονα των προτάσεων, ενώ τα κριτήρια του τόπου (Βόρεια Ελλάδα) και του χρόνου (2000-2004) έγιναν το σταθερό σημείο αναφοράς και το ενοποιητικό στοιχείο για όλες τις συμμετοχές.

Το σύνολο των μελετών που υποβλήθηκαν τέθηκε στην κρίση τριμελούς Επιτροπής Επιλογής. Η επιτροπή συγκροτήθηκε από τους κκ Δημήτρη Ησαΐα, Θεοκλή Καναρέλη και Αγνή Κουβελά, συναδέλφους με αναγνωρισμένη αξία, ευρεία γνώση και εμπειρία των ζητημάτων της σύγχρονης αρχιτεκτονικής. Στη συνεδρίαση της η Επιτροπή στις 22-23 Ιανουαρίου, επέλεξε 66 μελέτες, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για ουσιαστική συζήτηση πάνω στην καταγραφική αποτίμηση των συμμετοχών, που εκτίθενται.

Μετά την υποβολή του απαιτούμενου υλικού από τους αρχιτέκτονες των επιλεγμένων έργων, η Οργανωτική Επιτροπή προέβη σε μια πρώτη κατάταξη τους, παρόλο που κατανοεί τον επισφαλές και προβληματικό χαρακτήρα οποιασδήποτε απόπειρας για κατάταξη και κατηγοριοποίηση. Είναι προβληματική κάθε κατηγοριοποίηση, επειδή τα κριτήρια επιλογής και ένταξης δεν είναι δυνατόν να καλύπτουν με ακρίβεια ολόκληρο το φάσμα των στοιχείων που κατηγοριοποιούνται. Εισάγοντας λοιπόν τις έννοιες του τόπου και του χρόνου ως κριτήρια για την κατάταξη των μελετών, η Οργανωτική Επιτροπή διατήρησε τα ίδια κριτήρια με τα κριτήρια των δύο θεματικών ενοτήτων της Έκθεσης. Προέβη επομένως σε δύο βασικές θεματικές κατηγορίες και τρεις υπό-κατηγορίες, τις ακόλουθες:

- Μετά στον **ΤΟΠΟ**: Συνολικός Αρ. Έργων: 39 (38)
- Αστικό κέντρο, Κτίρια: Αρ. Έργων: 12 (11)
- Περιφέρεια, Κτίρια: Αρ. Έργων: 22
- Περιφέρεια, Πολεοδομικές Επεκτάσεις: Αρ. Έργων: 5
- Μετά στο **ΧΡΟΝΟ**: Συνολικός Αρ. Έργων: 27 (25)
- Εφήμερο: Αρ. Έργων: 6 (5)
- Αστικές και Περιαστικές Αναπλάσεις: Αρ. Έργων: 7 (6)
- Σχέση Παλιού - Καινούριου: Αρ. Έργων: 14

Η «κατηγοριοποίηση» των μελετών λειτούργησε ως άξονας για το «στήσιμο» της υλοποιημένης μορφής της έκθεσης. Ο "τόπος" και ο "χρόνος" λειτούργησαν στην έκθεση ως δύο "παράλληλες διαδρομές", δύο παράλληλοι ανεξάρτητοι "κόσμοι" που δεν επικοινωνούν μεταξύ τους, παρά μόνο σε συγκεκριμένες τόπο-χρονικές στιγμές! Η γραμμική συνέχεια του τόπου και του χρόνου διακόπτεται, οι δύο "κόσμοι" τέμνονται από την εισροή του ενός μέσα στον άλλο, και αυτό το όριο είναι διαφορετικό για κάθε επισκέπτη και αποτέλεσμα των δικών του επιλογών. Η αντίληψη που έχει όποιος κινείται στη μια διαδρομή για την ύπαρξη της άλλης, είναι αμυδρή, αποσπασματική και προκλητικά διαθέσιμη προς εξερεύνηση.

Στα πλαίσια των εγκαίνιων προγραμματίστηκαν και έγιναν διαλέξεις, οι οποίες πλαισίωσαν το γεγονός της Έκθεσης και συγκεκριμένα μίλησαν οι κ.κ.:

Κώστας Μωραΐτης, επίκουρος καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ,
Θανάσης Μουσοπούλου, διδάσκων στη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ,
Δήμητρα Χατζησάββα, αρχιτέκτων, υπεύθυνη σύνταξης του περιοδικού του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης «Η αρχιτεκτονική...ως τέχνη», και ο **Δημήτρης Ησαΐας**, επίκουρος καθηγητής στη Σχολή

Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, ως εκπρόσωπος της επιτροπής επιλογής των έργων

Μετά την υποβολή των αρχιτεκτονικών μελετών

Στόχος της έκθεσης δεν είναι η κριτική αποτίμηση και αξιολόγηση των μελετών, αλλά η πυροδότηση της συζήτησης για την καταγραφική αποτίμηση και διερεύνηση του αρχιτεκτονικού γίνεσθαι στη Βόρεια Ελλάδα, όχι μόνο θεωρητικά αλλά και εφαρμοσμένα, όχι μόνο ακαδημαϊκά αλλά και επαγγελματικά, όχι μόνο πολιτικά αλλά και οικονομικά. Για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου λοιπόν, ο Σύλλογος προχώρησε στη δημιουργία εκείνων των συνθηκών, ώστε μέσα από τη συνύπαρξη των μελετών στον ίδιο τόπο και χρόνο να δοθεί το έναυσμα για το ξεκίνημα του διαλόγου.

Ως προς τις σημασίες του μετά, οι μελέτες που υποβλήθηκαν εντάσσονται σε κείνες τις θεματικές ενότητες που αφορούν διαζευκτικά είτε τον τόπο είτε τον χρόνο. Ως προς τον τόπο, αφορούν κτίρια στο αστικό κέντρο και την περιφέρεια, αστικές και πολεοδομικές αναπλάσεις. Ως προς το χρόνο, αφορούν εφήμερες κατασκευές, σχέση παλιού - καινούριου, αστικές και περιαστικές αναπλάσεις. Με λίγα λόγια, απουσίασαν μελέτες, που να αναφέρονται ταυτόχρονα στις έννοιες του τόπου και του χρόνου. απουσίασαν δηλαδή εκείνες οι προσεγγίσεις που εισάγουν στη διαδικασία του σχεδιασμού του χώρου από συνθετική άποψη την έννοια του χρόνου. Ίσως είναι ακόμη νωρίς. Ίσως υπάρχουν, και αυτό είναι βέβαιο ότι υπάρχουν, αλλά τελούν ακόμη υπό ατομική «ερευνητική εγρήγορση» και κοινωνική «εφαρμοσμένη αδράνεια».

Εξ άλλου μια πρώτη καταγραφική αποτίμηση έχει ήδη συντελεστεί κατά τη διάρκεια της κριτικής διαδικασίας από την τριμελή Επιτροπή Επιλογής. Μια δεύτερη συντελέστηκε μέσα από την δημόσια έκθεσή τους. Η τρίτη όμως, και η πιο ολοκληρωμένη καταγραφική αποτίμηση, επίκειται μετά. Μετά από την ολοκλήρωση της έκθεσης. Όταν όλοι και όλες θα έχουμε επιστρέψει στα σπίτια μας, στις ιδιωτικότητές μας, στις ιδιωτεύσεις μας, στον κόσμο μας με λίγα λόγια. Όταν όλα θα έχουν λάβει τις απαιτούμενες αποστάσεις όχι μόνο συναισθηματικά αλλά κυρίως γνωστικά. Διότι δεν είναι μόνο ο δημόσιος χώρος που αναδεικνύει εναύσματα εικονιστικά, αλλά και ο δημόσιος συλλογικός χρόνος που μέσα από συνθήκες συγχρονίας επιτρέπει την ταυτόχρονη συλλογική επαφή, αναζητήση και επικοινωνία. Κυρίως όμως συντελεί στην αφύπνιση όχι μόνο της συλλογικής μας αρχιτεκτονικής συνείδησης, αλλά ταυτόχρονα και της ατομικής

Οργανωτική Επιτροπή: Κωνσταντίνος Μπελιμπασάκης, Χρήστος Γεωργουδάκης, Μαρία Δανιήλ, Δημήτρης Κονταξάκης, Θανάσης Παππάς, Παρασκευή Ταράνη, Αναστάσιος Τέλλιος, Βάνα Τεντοκάλη
Επιτροπή Επιλογής Έργων: Δημήτρης Ησαΐας, Θεοκλής Καναρέλης, Αγνή Κουβελά
Επιμέλεια έκθεσης και έκδοσης: Αναστάσιος Τέλλιος
Θεωρητική τεκμηρίωση: Μαρία Δανιήλ, Παρασκευή Ταράνη, Βάνα Τεντοκάλη
Επιμέλεια εγκατάστασης: Χρήστος Γεωργουδάκης
Αρχιτεκτονική μελέτη εγκατάστασης: Μιχάλης Θεοφίλου, Γιάννης Κλειδαράς
Concept Εγκατάστασης / Σχεδιασμός Έκδοσης / Δημοσιογραφικό / Οπτικοακουστικά: Beetroot Design Group
Μεταφράσεις Εισαγωγικών Κειμένων, Μαρία Δανιήλ, Φάνης Σκούρτης ■

